

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 29/03/2019

VII.501.20.2019.AG

Pan
Marek Zagórski
Minister Cyfryzacji

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

W związku z inauguracyjnym posiedzeniem Rady do spraw współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi w sprawach przetwarzania przez nie danych, które miało miejsce 27 lutego br. oraz prośbą skierowaną przez Pana Ministra do członków Rady o przedstawienie ogólnych problemów, jakie pojawiają się w kontekście ich działania, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179), przedstawiam uprzejmie następujące informacje.

Rzecznik Praw Obywatelskich, zgodnie z art. 208 Konstytucji RP oraz z przepisami ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatelska określonych w Konstytucji RP oraz w innych aktach normatywnych, w tym również na straży prawa do ochrony danych osobowych i prawa do prywatności (art. 47 i art. 51 Konstytucji RP, art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności i art. 7 i 8 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej). W sprawach o ochronę wolności i praw człowieka i obywatela Rzecznik bada przede wszystkim, czy wskutek działania lub zaniechania organów, organizacji i instytucji, obowiązanych do przestrzegania i realizacji tych wolności i praw, nie nastąpiło naruszenie prawa. Rzecznik Praw Obywatelskich zatem co do zasady nie podejmuje działań w sprawach należących do wewnętrznych spraw kościołów lub związków wyznaniowych. Wiele skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczy takich właśnie problemów wewnętrznych kościołów i związków wyznaniowych i w takich przypadkach podjęcie działań w świetle przepisów ustawy o RPO może nie być możliwe.

W ostatnich latach podstawowym problemem, jaki pojawił się w skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawach dotyczących działalności kościołów dotyczył przetwarzania danych osobowych osób, które chcą wystąpić lub które

już wystąpiły z kościoła lub związku wyznaniowego. Znakomita większość skarg dotyczy (nadal) Kościoła katolickiego, ale nie wyłącznie. Skarżący wskazują przede wszystkim, że – w ich ocenie – niedopuszczalne jest odmawianie wprowadzenia aktualizacji w księgach parafialnych w związku z dokonaniem przez nich czynności, którą uznają za wystąpienie z kościoła. Ocena, czy dana osoba jest czy nie jest członkiem kościoła lub związku wyznaniowego jest sprawą wewnętrzną danego kościoła i w tym zakresie Rzecznik Praw Obywatelskich działań podejmować nie może. Jednak problemem z zakresu prawa publicznego była kwestia zakresu kompetencji organu nadzorczego w tych sprawach. Problem ten został rozstrzygnięty w orzecznictwie sądów administracyjnych, co potwierdziło postanowienie NSA w sprawie I OPS 6/17 wydane w sprawie z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich postanowienie NSA z 21 maja 2018 r. o odmowie podjęcia uchwały w sprawie rozbieżności w orzecznictwie – wraz z uzasadnieniem – miało duże znaczenie dla usunięcia stanu niepewności prawnej, jaka istniała do tej pory. Można zatem wskazać, że ten problem jest wyjaśniony, chociaż zapewne niekoniecznie zgodnie z oczekiwaniami skarżących, którzy nadal do RPO kierują pisma.

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają również skargi dotyczące bez wątpienia kwestii wewnętrznych kościołów i przetwarzania danych osobowych ich członków. Przykładem takiego problemu była sprawa ochrony danych osobowych dzieci adoptowanych – członków Kościoła katolickiego, zawartych w parafialnych księgach ochrzczonych. Z wniosku skarżących wynikało, że w Kościele brakowało jednolitych reguł wewnętrznych dotyczących przetwarzania takich danych, jak również zasad udostępniania biologicznym krewnym ochrzczonego dziecka oraz jego rodzicom chrzestnym danych adoptowanego dziecka oraz jego rodziców adopcyjnych. Taka sytuacja mogła niekiedy prowadzić do naruszenia prawa do prywatności oraz ochrony życia rodzinnego osób adoptowanych oraz rodziców adopcyjnych. Rzecznik Praw Obywatelskich nie miał jednak możliwości oceny działań Kościoła katolickiego. W związku z tym wnioskiem mógł jednak zwrócić się do organu ochrony danych osobowych, jakim był wówczas Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, z prośbą o zbadanie przedstawionego problemu. Z udzielonej odpowiedzi wynika jednoznacznie, że sprawa została rozwiązana i odpowiedni akt wewnętrzny kościoła został uchwalony. Ten przykład pokazuje, jak istotne jest ustalenie właściwego organu nadzorczego dla zapewnienia praw obywatelskich i możliwości podejmowania efektywnych działań przez organy państwowe.

W tym kontekście pragnę wskazać również, że w związku z reformą systemu ochrony danych osobowych w Unii Europejskiej pojawił się nowy problem, na który zwracają uwagę obywatele. Dla obywateli, którzy zwracają się do Rzecznika Praw Obywatelskich niezrozumiała jest treść art. 91 RODO (rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2016/679), a raczej sposób jego stosowania. Skarżący słusznie

wskazują, że art. 91 ust. 1 RODO zezwala, by kościoły i związki wyznaniowe mogły kierować się własnymi szczegółowymi zasadami ochrony osób fizycznych, jeżeli – jak stanowi ten przepis – „w państwie członkowskim w momencie wejścia niniejszego rozporządzenia w życie kościoły i związki lub wspólnoty wyznaniowe stosują szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem”. Skarżący mają jednak wątpliwości, czy na pewno kościoły i związki wyznaniowe posiadały własne zasady ochrony danych osobowych, które istniały w dniu wejścia w życie RODO (czyli w dniu 24 maja 2016 r.), czy też przyjęto taką interpretację, zgodnie z którą kościoł lub związek wyznaniowy powinien był przyjąć te zasady przed dniem 25 maja 2018 r. Trzeba przy tym pamiętać, że dzień 25 maja 2018 r. to nie dzień wejścia w życie RODO, lecz dzień rozpoczęcia stosowania przepisów, co dobitnie potwierdza treść art. 99 ust. 1 RODO.

Z perspektywy Rzecznika Praw Obywatelskich sprawa ta jest bardzo istotna, bowiem przekłada się to na kwestię wskazania właściwego organu nadzorczego – te kościoły i związki, które nie posiadały w dniu wejścia w życie RODO (24 maja 2016 r.) własnych zasad ochrony danych osobowych dostosowanych do RODO podlegają nadzorowi Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Wyraźne i bezdyskusyjne ustalenie, które kościoły i związki wyznaniowe podlegają nadzorowi Prezesa Urzędu, a które posiadają własny organ nadzorczy jest niezbędne nie tylko z punktu widzenia przekazania właściwych informacji skarżącym obywatelom, ale również może ułatwić podejmowanie bardziej efektywnych działań przez RPO. **By rozwiać wątpliwości w tej materii konieczne jest ustalenie i publiczne poinformowanie, które kościoły i związki wyznaniowe posiadały w dniu 24 maja 2016 r. odpowiednie regulacje, które następnie zostały dostosowane do RODO (wraz z informacją, w jaki sposób) oraz wskazanie właściwych organów nadzorczych.** Taka informacja pomogłaby bez wątpienia obywatelom w wyjaśnieniu prawidłowego stanu prawnego i kierowania swoich wniosków do właściwych podmiotów.

Z wyrazami szacunku,

Do wiadomości:

Pan Maciej Kawecki
Dyrektor Departamentu Zarządzania Danymi
Ministerstwo Cyfryzacji
sekretariat.dzd@mc.gov.pl

Bodur

